

עין משפט
גו מצוה

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מסורת הש"ס

צב א מ"י מ"י מ"י
מער ש"י ה"י א ב
ג (מ"י ש"י ה"י ה)
ק ד ה ו מ"י ש"י ה"י
מ:
קא ז מ"י ש"י ה"י
ד:
קב ח ט מ"י ש"י ה"י
קג י מ"י ש"י ה"י ו פ"ח
מ"ה' פ"ח ה"י ה"י ה"י

16 פסחים לה. סנהדרין ק"ג. מעשר שני פ"ג (מ"י) וזמנים מע" (ס) סנהדרין ק"ג. מסות ב' (ע"ש). 17 וימות טו. ק"ג. מנחות כ"א: (ד) וערכין טו. לקמן כ"ה: (ס) פ"חין טו.

מוסף רש"י

אפילו בירושלים. להמר שנתם, ואפי' דרביעין כי ירחק מן המקום יצת הכסף בידו, כדקאמר ר' יוחנן ב"ר בון, ומה ולא קריבין מקום (סנהדרין ק"ב). כי לא תוכל שאר, כגון זה שישמעאל ומה כגון זה שישמעאל ומה (סנהדרין ק"ג). ואין שאת אלא אכילה. והכי קאמר קרא כי ירחק מן, שיהא מעשר אפילו הוא בירושלים אלא שישמעאל יוכל לאוכלו שישמעאל, ותם בכסף (מכות ט"ו). ויבדיל סנהדרין ק"ב. הלקוח בכסף מעשר שני שנתמא ופדה. דליתמא למתסם פדיוס משום קדשמה ולא אלים למתסם פדיוסה (מכות ט"ו). מתיבסם לאכול דאורייתא. מן המורה מתיבסם לאכול לפי מן התורה. אכל מחיצות לקלוט. שיהו מחיצות קולטות. בין לעני פרייה בין לכל ענין. מדרבנן הוא (סנהדרין ק"ג). דמשקלטויה מחיצות שוב אית נפדה (פסחים ט"ז). ובי גזר רבנן. פריית קליטת מחיצות למשך דשכי אית יוכל לפדותו (שם).

וכפי' בירושלים. שאין מעשר טהור נפדה שם דכתיב (דברים יד) כי ירחק ממך (ונו') ונתם בכסף ולא כשהיה בירושלים: בלקוח מעשר זה ולא הוא עצמו היה מעשר אלא לרבי עבודה שלקח בירושלים בכסף מעשר: יקבר. דקא פנר לא אלים למתסם פדיונו: אלא לעולם כבודו. בין מעשר בין לקוח. ודקאמר רש"י ויכליה: מאי יאל. נמי דקאמר דנפול מחיצות חומת ירושלים ושוב אין מעשר נאכל שם עד שיעמדו מחיצות דבעין לא דקלטויה מחיצות מלפדותו עוד משנכנס לתוכו: והאמר רבא. במסכת מכות (דף ט"ז): מחיצה לאכול דאורייתא מחיצה לקלוט דרבנן. מחיצה שנאמרה בגמרה לא הוצרכה אלא לאכול תבוכה ושארם במשנה מחיצות קולטות אותם מלפדות עוד אס יאל דרבנן היא: וכי גזר רבנן כו'. לאו רבא קאמר לה אלא המקשה קאמר מדאמר רבא קליטת מחיצות מדרבנן נעלמה היא והשתא דנפול מחיצות לימא להיא גזירה דכי גזר רבנן היכא דאיתנהו זה הוציא את המעשר לתוך אכל כי לימא לא גזר הלכך ניפרקיה ומאי בעלי: ומשני לא פלוג רבנן. בין יולא מתוכן קולטו דקליטת מחיצות גזרו כסמם בין איתנהו בין לימאנו: רב הונא ברבי יהודה אמר. הא דאומנת למחיקה מרישא דקמי נבאיה מעשר אמרו שאין בו שיה פרוטה וקשיא לך ליעבד כדחוקיה לא קשיא: חדא קפני אין בו שיה פרוטה שנתם בירושלים ויאל. דקליטת מחיצות מעכנת מלחללו עוד על מעות הראשונות: וניסדר ונעיליה וניכליה בירושלים עם מעורבמו: דנפול מחיצות. והיינו יאל דקמי: אפי' יש בו שיה פרוטה. נמי לאו בר אכילה ולא בר מילול הוא ומאי חייב נבאיה מעשר אמרו בשאין בו שיה פרוטה כי: לא מבטלי ש' בו. דכיון דבר פדייה הוא חייבל עליו קליטת מחיצות דרבנן ולא מיפרוקו מו אכל אין בו אימא כבה"ג לא לגזור רבנן קליטת מחיצות לפדייה דמילתא דלא שכיח היא לחללו על מעות הראשונות ויעביד ליה כדחוקיה קמ"ל: פרט לשאין בו שיה פרוטה. שאינו בכלל גאולה ולימדך שאינה חופסת פרוטה: רב אמי אמר אין

אפילו בירושלים שנא' יבי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר וישא משאת מאת פניו אלא בלקוח בכסף מעשר שני לקוח בכסף מעשר נמי ליפרקיה (ד' דתנן "הלקוח בכסף מעשר שני שנמא יפרה כרבי יהודה דאמר יקבר אי רבי יהודה מאי איריא יצא אפילו לא יצא נמי אלא לעולם בטהור ומאי יצא דנפול מחיצות (והאמר רבא "מחיצה לאכול דאורייתא "מחיצות לקלוט דרבנן וכי גזר רבנן כי איתנהו למחיצות כי ליתנהו למחיצות לא גזרו רבנן לא פלוג רבנן בין איתנהו למחיצות בין ליתנהו למחיצות רב הונא בר יהודה אמר רב ששת חרא קתני 'מעשר שני שאין בו שיה פרוטה שוכנס בירושלים ויצא אמאי וניסדר ונעיליה וניכליה דנפול מחיצות ונפרקיה האמר רבא מחיצה לאכול דאורייתא מחיצה לקלוט דרבנן וכי גזרו רבנן כי איתנהו למחיצות כי ליתנהו למחיצות לא גזרו רבנן לא פלוג רבנן אי הכי מאי איריא מיבעיא קאמר לא מיבעיא יש בו נמי יאל מחיצות אבל אין בו אימא לא קלטו ליה מחיצות קא משמע לן ת"ד 'אם גאל יגאל איש ממעשרו ממעשרו ולא כל מעשרו פרט למעשר שני שאין בו שיה פרוטה איתמר רב אמי אמר אין בו רב אסי אמר (והאמר רבי יוחנן אמר אין בו רבי שמעון בן לקיש אמר אין בחומשו מיתבי 'מעשר שני שאין בו שיה פרוטה דיו שיאמר הוא וחומשו מחולל על מעות הראשונות בשלמא לבזאן דאמר 'אין בחומשו היינו דקתני דיו דאע"ג דבדידיה אית ביה כיון דבחושיה ליכא שפיר אלא למ"ד אין בו מאי דיו קשיא איבעיא להו חומשא מלגיו או חומשא מלבר אמר רבינא תא שמע (ה' הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם בעשרים הבעלים קודמין מפני שמוסיפין חומש אמר אחד הרי עלי בעשרים ואחד הבעלים

כרבי יהודה דאמר יקבר. כספרי הכסף כסף ראשון ולא כסף שני וה"מ דברים פירקין (דף מה). אמרין כסף ראשון ואפי' כסף שני וי"ל דה"מ כסף על כסף אכל לחלל ב' פעמים פירות על כסף לא וה"מ דכפרק שלישי דמעשר שני (מ"י) חנן אמרו לו לרי יהודה ומה מעשר שנתמא נפדה לקוח לא כל שכן אמר להם לא אם אמרתם נמעשר שנפדה טהור נרחוק מקום תאמרו בלקוח שאינו נפדה כו' אם כן טעמא אחרינא אית ליה ולמה לי קרא כספרי וי"ל דאמרתם בעלמא הוא לך נמי טרח ונכנס לה קרא: אפילו לא יצא נמי. מעיקרא דשני בשנתמא ה"מ למפך קבי אלא דעדיפא מיניה פריך: לא פלוג רבנן. תימה דכסוף פרק חלק (סנהדרין ד' ק"ג). משני כי גזרו רבנן כי איתנהו למחיצות ולא קאמר דלא פלוג רבנן דקאמר אלא ולא קשה מילי דהתם קאי חכמי דקאמר אלא דעיר הנדמה ואסקוה לירושלים והיה שם בשנת גמר דין לימאכלי דהא קלטויה מחיצות וה"ל שלל ירושלים בשעת גמר דין כו' ומסיק לעולם נטהור ואסקוה לירושלים ונגמר הדין דעיר הנדמה ודקא קשיא לך לימאכלי כגון דנפול מחיצות אחר גמר דין וכדבבא דאמר מחיצה לקלוט דרבנן שלא לפדות אפילו נפול מחיצה דלא פלוג רבנן דקאמר כשמעמין דיון דלקלוט לא היו אלא מדרבנן מן התורה חל עליו גמר דין אפילו לא נפול מחיצה כלל כיון שיכול לאוכלו אם ירצה ולא מיקרי נמי שלל ירושלי' כיון שיכול להוציאו ולפדותו אלא דרבנן אמרו מחיצה לקלוט אפילו לקרות שלל ירושלים ולאכול דהעמידו דבריהם על דין תורה אהא מקיים כי גזרו רבנן היכא דאיתנהו למחיצות פירוש לא העמידו דבריהם על דין תורה למיקרי שלל ירושלים ולאכול אלא כי איתנהו למחיצות ולא נפול כלל אכל נפול מחיצות אחר גמר דין לא גזר רבנן להעמיד דבריהם על דין תורה לקרות שלל ירושלים ולאכול אע"ג דבשעת גמר דין קלטויה מחיצות כיון דנפול מחיצות אחר גמר דין אכל אי נפול מחיצות קודם גמר דין אע"ג דלא היו שלל ירושלים מ"מ לא חל עליו גמר דין דה"ל כגבולים וה"ל שלל גמיר כיון שאינו ראוי לאכול ולא לפדות כדאמר בשמעמין דלא פלוג רבנן ויעלוהו כשיעשו מחיצות א"י דוקא מיירי נפול מחיצות קודם גמר דין ולא היו כמו בגבולים דכיון שהיה ראוי לאכול שעה אחת הוה ליה ממון הדיוט ושלל ירושלים לא היו כיון דנפול מחיצות בשעת גמר דין אכל נפול מחיצות אחר גמר דין כיון דהיו שלל ירושלים בשעת גמר דין חו לא פקע והשתא אחי שפיר טפי כשיעשו כי איתנהו בשעת גמר דין גזר למיחיה שלל ירושלים כי ליתנהו בשעת גמר דין לא גזר ואם תאמר דמשמע דיגזרו משום דחל עליהו גמר דין אכל היכא דלא חל עליהו גמר דין יאכלו אם נתנה החומה והא אמרין כפרק קדשי קדשים (זמנים דף ט"ט). כשהיה מוצא שלם ונכנס אין חוזרין ונראין וי"ל דדוקא וזמנים שפועין מהם עבודות אכל מעשר או כשר וזכא לאחר העבודה או שירי מנחה חוזרין ונראין:

דנפול מחיצות. דאי רוב מחיצות דאי נפול מקנתם אע"ג דאסור לנטול בשנת מ"מ מקרי מחיצה לענין אכילת מעשר וקדשים קלי כדאמרין ריש פרק אלו דברים (פסחים דף טו). וס' ד"ה חוה דף טו) דהיהיא שמעתתא דהלל לרין להעמיד אחר שנפלו בה פירות לך לא היו יכולין להוליך סביביהם בשנת לעורה לשחוט פסחיהם קודם שנפלו היו מותרים לנטול בלאמר רבי יוחנן (שעריצין דף י): ירושלים אלמלא דלתוחיה נעלות בגליה חייבין עליה משום ר"ה ר' ואעפ"כ בגליה היו אוכלין פסחיהם: אין בו שיה פרוטה. אין חופס פדיון ולא בעי למרשן אין בו שיה פרוטה אין מוסף חומש אכל פדיון חופס דכפרה לאוקמה מיעוט גבושה ולא בחומש דפחות משה פרוטה לא חשיב ממון לחפוס פדיון אכל למ"ד אין בחומשו קשה דטפי הוה ליה למדרש דאית מוסף חומש:

17. זה גאולה הוא עד שיהא בו שיה ארבע פרוטות כדי שיהא ראוי לתוספת חומש דכתיב בהאי קרא: דיו שיאמר כו'. כדחוקיה ולא אמרין ימתין עד שיעלנו לירושלים או ימתין עד שיזרפנו עם אחר בו מאי דיו. מאי רבוחיה דאכטריך למתני דיו ליתני אומר הוא וחומשו כו': חומשא מלגיו. על שיה עשרים וזו מוסף ארבע שהן חומשו של קרן: או חומשא מלבר. על ארבעה רבעים מוסף החמישית מן החוק דהו להו לעשרים וזו חמשה זוי: הבעלים אומרים בעשרים. גבי מקדיש ופודה הקדש שם לא נה מסכת ערכין (דף טו). מפני שמוסיפין חומש. ועשרים שלהן הו כ"ה דאילו שאר כל אדם לא יוסף חומש: הבעלים

18. זה גאולה הוא עד שיהא בו שיה ארבע פרוטות כדי שיהא ראוי לתוספת חומש דכתיב בהאי קרא: דיו שיאמר כו'. כדחוקיה ולא אמרין ימתין עד שיעלנו לירושלים או ימתין עד שיזרפנו עם אחר בו מאי דיו. מאי רבוחיה דאכטריך למתני דיו ליתני אומר הוא וחומשו כו': חומשא מלגיו. על שיה עשרים וזו מוסף ארבע שהן חומשו של קרן: או חומשא מלבר. על ארבעה רבעים מוסף החמישית מן החוק דהו להו לעשרים וזו חמשה זוי: הבעלים אומרים בעשרים. גבי מקדיש ופודה הקדש שם לא נה מסכת ערכין (דף טו). מפני שמוסיפין חומש. ועשרים שלהן הו כ"ה דאילו שאר כל אדם לא יוסף חומש: הבעלים